

УДК 634.75:631.526.32

**НОВІ СОРТИ СУНИЦІ САДОВОЇ ВЕЛИКОПЛІДНОЇ
(*Fragaria grandiflora* Ehrh.)**

***Н. В. Павлюк**, молодший науковий співробітник
Український інститут експертизи сортів рослин*

Вступ. Суниця (*Fragaria* L.) - найпоширеніша ягідна культура в світі.
Види суниця садові великоплідні або ананасні (*F. grandiflora* Ehrh.);

F. ananassa Duch.), мускусні (*F. moschata* Duch.), лісові (*F. vesca* L.), східні (*F. orientalis* Losinsk.), чилійські (*F. chiloensis* (L.) Duch.) мають виробниче значення.

Найбільш поширений в Україні культурний вид суниці садової великоплідної або ананасної (*F. grandiflora* Ehrh.; *F. ananassa* Duch.) одержано в результаті гібридизації *F. chiloensis* (L.) Duch. і *F. virginiana* Duch.

Завдяки легкому та швидкому вегетативному розмноженню, високій продуктивності, зимостійкості та скороплідності *Fragaria ananassa* Duch. заслуговує на особливу увагу в садівництві. В Україні мабуть немає присадибної ділянки, де б не вирощували суницю.

Цінність культури. Суниця - культура дуже пластична й швидко пристосовується до різних кліматичних умов середовища. Плоди суниці мають високі смакові якості як у свіжому вигляді, так і при переробці. З них виготовляють соки, сиропи, компоти, варення, наливки, вина. Ягоди суниці містять 5,5-9,2% цукру, 0,56-1,57% органічних кислот, вітаміну С - до 80 мг%, також є Р-активні сполуки (катехіни, антоціани, флавоноїди та їй), дубильні й красильні речовини. У ягодах виявлено 0,54 мг% вітаміну Е, що переважає за цим показником апельсин, смородину, вишню, а також мікроелементи: залізо, бор, ванадій, йод, кобальт, марганець, мідь і др. [1]

Суниця є цінною лікарською рослиною. З цією метою використовують не лише ягоди, а й інші частини рослини - листки, стебло, коріння. Листки та ягоди використовують при анемії, серцево-судинних захворюваннях, як загальнозміцнюючі, при неврастенії, гастриті, пародонтозі, екземі. Свіжий сік і розтерті ягоди мають ранозагоювальні і протизапальні властивості. Листя, зібране під час цвітіння рослини, застосовують при лікуванні атеросклерозу, гіпертонічній хворобі, захворюваннях нирок, сечовивідних шляхів, печінки і жовчного міхура. Людям, схильним до алергії, слід пам'ятати, що плоди суниці - сильний алерген і викликають свербіння та припухлості. Суниця використовується і як косметичний засіб. З ягід готують маски, лосьйони та ін.

Морфологічні та біологічні особливості. Суниця садова це багаторічна трав'яниста рослина, висотою 10-35 см, світло- і вологолюбна, досить зимостійка (проте, без снігового покриву підмерзає при температурі мінус 10-15 °С). Рослини суниці невибагливі до ґрунтів, але краще ростуть на легких ґрунтах з нейтральною реакцією.

Надземна частина суниці складається з укорочених стебел

(однорічних ріжок), листя, квітконосів, сланких стебел - вусів, на яких формуються розетки. Квітконос після плодоношення відмирає. Нові стебла висотою 0,5-1,5 см утворюються з бокових бруньок. Ці вкорочені пагони і називають ріжками. Кожний такий пагін має верхівкову бруньку, розетку з 3-7 листків, бічні бруньки, а біля основи ріжок утворюються додаткові корені. Ріжки формуються протягом всього вегетаційного періоду.

Листок складний, зубчастий, як правило, трійчастий, проте зустрічаються сорти з 4-5 листочками. Листки живуть 60-70 днів. Частина листя зимує зеленим і продовжує рости увесь червень.

Квітки суниці білі або жовтуваті, двостатеві, само- й комахозапильні з численними тичинками й маточками.

Плід - несправжня ягода - являє собою сильно розвинуте квітколоже, вкрите сім'янками. Величина і маса ягід залежить від сорту, розміщення їх на квітконосі, строків досягання та віку рослин.

Підземна частина - добре розвинута мичкувата коренева система, що складається з кореневища, бічних коренів і додаткових коренів ріжок. Розміщена коренева система на глибині 15-20 см. інтенсивний ріст коренів спостерігається навесні і влітку відразу після плодоношення рослини.

Оцінювання сортів. Для оцінювання сортів суниці враховують величину плода (ознака 22), домінуючу форму (ознака 23), забарвлення ягід (ознака 27), щільність м'якоті (ознака 35), смак, хімічний склад і строки досягання [2, 3]. За величиною ягоди поділяють на дуже дрібні, дрібні (<4,5 г), середні (4,5-7,5), великі (7,6-10), дуже великі (> 10 г). Плід може бути ниркоподібної, округло-широкої, округлої, конічної, двоякоконічної, яйцеподібної, майже циліндричної, клиноподібної, серцеподібної форм. Забарвлення поверхні ягоди змінюється від білувато-жовтого до темно-червоного. Залежно від кількості ріжок на куці рослини поділяють на нещільні, середньощільні, щільні (ознака 2). За строками досягання ягід сорти суниці відносять до дуже ранніх, ранніх, середньопізніх, пізніх, дуже пізніх (ознака 40).

У Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні зареєстровано 24 сорти суниці садової, що становить 24% від загальної кількості зареєстрованих сортів основних ягідних культур (рис. 1), 14 з них виведені українськими селекціонерами [4]. У 2006 р. зареєстровано три сорти суниці: Презент, Розана київська (заявник - Інститут садівництва УААН) та Хонейо (заявник - Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю "Поділля-Плант").

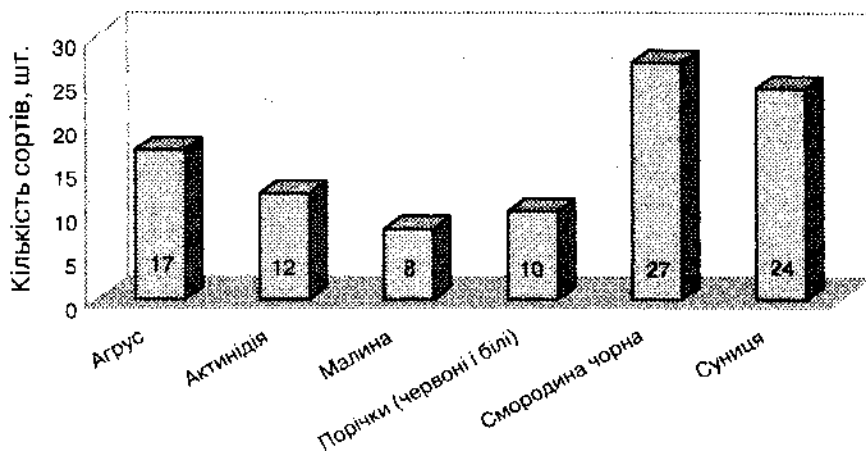

Рис. 1 Основні ягідні культури, представлені в Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2006 р.

***Презент - селекціонери Копань К.М., Копань В.П.**

Рослина куляста, середньощільна, сильноросла. Верхня сторона листка темно-зелена, помірно пухирчаста та помірно блискуча. Форма основи верхівкового листочка тупа, краї зубчасті. Черешок вкритий злегка відхиленими волосками. Рослина утворює середню кількість вусів. Вуса слабоопушені, з помірним антоціановим забарвленням. Суцвіття розміщене на рівні листків. Квітка середнього розміру. Пелюстки дотикаються одна до одної. Плід округлої форми, великий, рівномірного темно-червоного забарвлення, помірно блискучий. Зона вільна від зерняток - мала. Зернятка розміщені врівень з поверхнею. Чашечка виступаюча, частки відхилені. М'якуш червоний (забарвлення розташоване на периферії і в середині), помірно твердий, повітряна комірка відсутня або дуже мала.

Група стиглості - середньопізній.

Товарна урожайність - 16,8 т/га, гарантований приріст - 6 т/га, маса плоду - 16 г. Дегустаційна оцінка - 9 балів, стійкість проти ураження борошнистою росою - 9 балів. Напрямок використання - універсальний. Рекомендована ґрунтово-кліматична зона - Степ, Лісостеп, Полісся [5].

***Розана київська - селекціонери Копань К.М., Копань В.П.**

Рослина куляста, середньощільна, помірно росла. Верхня сторона листка блакитно-зелена, помірно пухирчаста зі слабким блиском. Основа верхівкового листочка гостра, краї зазублені. Черешок

вкритий злегка відхиленими волосками. Рослина утворює багато вусів. Вуса помірно опушені з помірним антоціановим забарвленням. Суцвіття розташоване на рівні листків. Квітка середнього розміру, пелюстки дотикаються одна до одної. Плід округлої форми, великий, рівномірного червоного забарвлення, помірно блискучий. Зернятка розташовані врівень з поверхнею. Чашечка виступаюча. Частки відхилені. М'якуш помірнотвердий, білувато-рожевий. Повітряна комірка середнього розміру.

Група стиглості - ранньостиглий.

Товарна урожайність - 16,1 т/га, гарантований приріст - 3 т/га, маса плоду - 16 г. Дегустаційна оцінка - 9 балів, стійкість проти ураження борошнистою росю - 9 балів. Напрямок використання - універсальний. Рекомендована ґрунтово-кліматична зона - Степ, Лісостеп, Полісся [5].

***Хонейо.**

Рослина куляста, щільна, сильноросла. Верхня сторона листка зелена, помірно пухирчаста, слабо блискуча. Основа верхівкового листочка гостра, краї пилчасті. Черешок вкритий злегка відхиленими волосками. Рослина утворює багато вусів. Антоціанове забарвлення відсутнє або дуже слабе. Опушення помірне. Суцвіття розташоване на рівні листків. Квітка середнього розміру, пелюстки дотикаються одна до одної. Плід конічної форми, великий, блискучий. Зона вільна від зерняток - велика. Поверхня помірно нерівна, рівномірного червоного забарвлення. Зернятка розташовані врівень з поверхнею. Чашечка виступаюча, частки відлеглі. М'якуш плоду твердий, червоний (червоне забарвлення розташоване на периферії та в середині плоду), повітряна комірка відсутня або дуже мала.

Група стиглості - ранньостиглий.

Товарна врожайність - 16,1 т/га, гарантований приріст - 2,1 т/га, придатний проти швидкого заморожування, маса плоду - 10,2 г. Дегустаційна оцінка - 9 балів, стійкість до ураження борошнистою росю - 9 балів. Напрямок використання - універсальний. Рекомендована ґрунтово-кліматична зона - Лісостеп [5].

Отже, вибираючи сорти суниці для своєї присадибної ділянки, потрібно керуватися критеріями: зимостійкості, продуктивності, строками досягання і, звичайно, стійкістю сортів проти хвороб та шкідників.

Використана література:

1. Земляника и клубника / Сост. И. Путырский, В. Прохоров, П.

**Примітка: характеристика сортів приведена за даними заявників*

Радионон. - Минск, 2000. - 96 с.

2. Кондратенко Т.Є. Практикум з помології: Навч. посіб. для с.-г. вищих навч. закл. із спец. 7.130103 - "Плодоовочівництво і виноградарство". - К., 2000. - 152 с.

3. Охорона прав на сорти рослин: Офіц бюл. / Методика проведення експертизи сортів плодово-ягідних, горіхоплідних культур та винограду. - К.: Алефа, 2005. - № 3, Ч. 2. - 232 с.

4. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні (витяг станом на 7.02.2006 р.). - К.: Алефа, 2006. - 229 с.

5. Каталог сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2006 р. - К.: Алефа, 2006. - 355 с.

УДК 634.75:631.526.32

Павлюк Н.В. Нові сорти суниці садової великоплідної (*fragaria grandiflora* ehrh.) // Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. - К., 2006. - №4. -С. 124-129.

Представлено короткий опис сортів суниці, занесених до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2006 році, морфологічні і біологічні особливості культури, її цінність.

Ключові слова: морфологічні та біологічні особливості, сорт, суниця садова великоплідна, оцінка суниці.

УДК 634.75:631.526.32

Павлюк Н.В. Новые сорта земляники садовой большеплодной (*fragaria grandiflora* ehrh.) // Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. - К., 2006. - № 4. - С. 124-129.

Представлено краткое описание сортов земляники, что внесены в Государственный реестр сортов растений, пригодных для распространения в Украине в 2006 году, морфологические и биологические особенности растения, его ценность.

УДК 634.75:631.526.32

Pavliuk N. New varieties of Pine Strawberry *fragaria grandiflora* ehrh. // Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. - К., 2006. - № 4. -С. 124-129.

It is presented brief description of Wild Strawberry varieties included to State Register of Plant Varieties, which are applied for extension in Ukraine in 2006, as well as morphological and biological features of the plant and its value.